

ชื่อวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัย
ในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย

โดย

นางสาวสมฤทัย อธิติเดชรุ่งเรือง รหัส 571151321034

รายงานเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิจัยในชั้นเรียน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์กำแพงเพชร

บทคัดย่อ

ชื่อรายงาน : การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้จัดทำ : นางสาวสมฤทัย อิทธิเดชรุ่งเรือง นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โครงการมป.2

การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกฮู ตำบลวาลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคือ เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แหล่งข้อมูลเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตำแหน่งเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัยและครูผู้ดูแลเด็ก ด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน และ เด็กระดับปฐมวัยปีที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกฮู ตำบลวาลย์ อำเภอพบพระ จำนวน 16 คน ที่เรียนระดับปฐมวัยปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ทั้งนี้ มีเด็กปฐมวัย ปีที่ 2 ของเพียง 1 ห้องเรียน แบบแผนการทดลองครั้งนี้ ใช้กลุ่มเดียวทดสอบก่อน – หลัง (One – Group Pretest- Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แบบทดสอบวัดความรู้จากการทำแบบทดสอบ แบบสังเกตทักษะในการรับประทานอาหาร และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลของการพัฒนา

1. ผลการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า มีประสิทธิภาพ ตามสมมุติฐาน
- 1.1 การพิจารณาความเหมาะสมของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 1.00

1.2 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีความรู้ด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

1.3 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีพฤติกรรมด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

1.4 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 31.81 หมายความว่า เด็กมีจิตพิสัยด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 31.81

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านการทำแบบทดสอบ ก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ความรู้ของเด็กปฐมวัย หลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะด้านการมีวินัยในการรับประทานอาหาร ก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ทักษะของเด็กปฐมวัยในการรับประทานอาหาร หลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า พฤติกรรมด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสือนิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชร บุคสีทา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร รองศาสตราจารย์ยุภาดี ปณะราช อาจารย์จุฑาทิพย์ โอบอ้อม อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร นางกรรณิการ์ เชื้อนแก้ว ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสู นางปิยะนุช แพเมือง ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวาลย์เหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวาลย์ คณะครูที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวที่ให้ความสนใจ จนงานสำเร็จไปด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญ	
ตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1-2
คำถามของการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐานของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2-3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....	4-18
หนังสือนิทาน.....	18-25
พฤติกรรมทางสังคม.....	25-34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย.....	34-39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ.....	40
ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล.....	40
ขอบเขตตัวแปร.....	40
ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	40-41
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	41-42
ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล.....	42-43
การดำเนินการทดลอง.....	43-44
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44-45

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	46
ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทาน.....	46-47
ผลเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์มีวินัยก่อน-หลังใช้หนังสือนิทาน.....	48-53
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
วัตถุประสงค์การพัฒนา.....	54
สมมุติฐานการพัฒนา.....	54
วิธีดำเนินการ.....	54-55
สรุปผลการพัฒนา.....	56
อภิปรายผล.....	55-57
ข้อเสนอแนะ.....	57-58
บรรณานุกรม.....	59-60
ภาคผนวก.....	61
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา.....	62-63
ภาคผนวก ข แบบประเมินความสอดคล้องหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้เชี่ยวชาญ.....	64-67
ภาคผนวก ค แบบประเมินพฤติกรรมการณ์ด้านการมีวินัยก่อน – หลังการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยปีที่ 2.....	67-70
ภาคผนวก ง คະแน่วัดผลการพฤติกรรมการณ์ด้านการมีวินัยก่อนและหลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน.....	71-74
ภาคผนวก จ ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย.....	75-86
รูปภาพแบบทดสอบวัดความรู้หลังใช้หนังสือนิทาน.....	87-88
ประวัติผู้รายงาน.....	89

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1.แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบหนังสือนิทาส่งเสริมการมีวินัย โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	46-47
2 แสดงคะแนนวัดผลพฤติกรรมและผลการเปรียบเทียบด้านการมีวินัยก่อน-หลังการใช้หนังสือ นิทาน.....	48-53

เรื่อง การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสุขสมบูรณ์ และมีการเตรียมความพร้อมในด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตามพัฒนาการเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายในบริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก การเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ได้มีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เพื่อปูพื้นฐานในการเลี้ยงดูเด็กที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ดังนั้น การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาการให้กับเด็กในช่วงนี้จึงมีความสำคัญมาก จะเห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญ ครูควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในการจัดกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนตามอายุและประสบการณ์ของเด็ก(กรมวิชาการ 2546)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสุ ช่วงอายุ ๒-๓ ปี มีจำนวนเด็ก ๑๖ คน จากการรับประทานอาหารกลางวัน พบว่า เด็กขาดวินัยในการรับประทานอาหาร ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไม่เป็นตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ว่าด้วย การมีวินัยในการรับประทานอาหาร การไม่ส่งเสียงดัง การกินข้าวให้เรียบร้อย การมีพฤติกรรมที่ดีในการรับประทานอาหาร จึงมีการพัฒนาหนังสือนิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย

จากการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 ได้ศึกษาเนื้อหาของ หัตยา สารสิทธิ์ (2541, หน้า 27) และ ได้ศึกษาเนื้อหาของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542, หน้า 60) การพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กเสียงดังเวลารับประทานอาหาร เด็กนั่งไม่เรียบร้อย เด็กรับประทานอาหารหกเลอะเทอะ จะเห็นได้ว่าหนังสือนิทานประกอบภาพมีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมระเบียบวินัย เมื่อนำมาทดลองจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีมารยาทเวลารับประทานอาหาร การไม่คุยเสียงดังเวลารับประทานอาหาร และการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

จากสถานการณ์ปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมที่

ไม่เหมาะสม ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ต่อครู ต่อผู้ปกครอง ต่อประเทศชาติ และผู้ศึกษาทุกท่าน

คำถามการวิจัย

- 1.หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย มีลักษณะอย่างไร
- 2.ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย ก่อน-หลัง การใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคม เรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย
- 2.เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารก่อน-หลัง การใช้หนังสือนิทาน

สมมุติฐาน

- 1.หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ
- 2.ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย หลังการใช้หนังสือนิทานดีกว่าก่อนการใช้หนังสือนิทาน

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย จำนวน ๑ เรื่อง คือเรื่อง หนูนินคี้

2.ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

- 1.ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยจำนวน ๑ คน
2. เด็กปฐมวัยของศูนย์เด็กเล็กบ้านแม่ออกฮู จำนวน ๑๖ คน

3.ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ได้
จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็ก
ปฐมวัย

นิยามศัพท์

1. หนังสือนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง หนังสือที่มีเนื้อหาและมีภาพประกอบสำหรับเด็ก
ปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยสอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจำนวน ๑ เล่มคือเรื่องหนูนึก
เด็กดี
2. ประสิทธิภาพของหนังสือนิทาน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา
ปฐมวัยเกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบของหนังสือนิทาน มีความสอดคล้องกันอย่างแท้จริง
3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง คະเนกการพัฒนาคูณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกถึง
พฤติกรรมการมีวินัยในการรับประทานอาหาร ที่เด็กปฐมวัยได้จากการวัดด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้าน
พฤติกรรมการมีวินัยในการรับประทานอาหาร ก่อน-หลัง จากใช้หนังสือนิทาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีสุขลักษณะนิสัยและมีมารยาทในการรับประทานอาหาร
2. ครูสามารถนำกิจกรรมการใช้หนังสือนิทานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมด้านสังคมเรื่องการมีวินัยใน
การรับประทานอาหารมาใช้ในกิจกรรมได้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
3. การจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสุทำให้ผู้ปกครองเกิดการเชื่อถือเมื่อนำ
บุตรหลานเข้ามาศึกษาจะได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖
2. หนังสือนิทาน
 - 2.1 ความหมายของนิทาน
 - 2.2 ความสำคัญของนิทาน
 - 2.3 ประเภทและองค์ประกอบของนิทาน
 - 2.4 ประโยชน์ของนิทาน
3. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.3 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.4 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.5 การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย
 - 4.1 ความหมายของความมีระเบียบวินัย
 - 4.2 ประเภทของความมีระเบียบวินัย
 - 4.3 พฤติกรรมของผู้มีความมีระเบียบวินัย
 - 4.4 แนวทางการสร้างวินัย
 - 4.5 องค์ประกอบในการเสริมสร้างวินัย

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปีเป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
๒. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
๓. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
๔. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
๕. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
๖. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
๗. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
๘. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
๑๐. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
๑๑. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๑๒. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาด้านตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุก

ด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
๓. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
๕. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

คุณลักษณะตามวัย

ช่วง ๓ ปีแรกของชีวิตวัยเด็กเป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมี การเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างรวดเร็ว พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยที่พัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดตามวุฒิภาวะหรือความพร้อมของเด็กและมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตามวัยถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู จำเป็นต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ทันที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี มีดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้
- ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดคนน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
- เล่นสมมติได้
- รู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
- บอกชื่อของตนเองได้
- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆได้
- สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
- ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆและแสดงท่าทางเลียนแบบได้
- รู้จักใช้คำถาม “อะไร”
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ

- อายากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

เด็กอายุ ๔ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
- ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
- กระชับกระฉ่งไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
- ชอบทำทนายผู้ใหญ่
- ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
- เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง
- แบ่งของให้คนอื่น
- เก็บของเล่นเข้าที่ได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

เด็กอายุ ๕ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
- รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
- เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
- ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
- ใช้ก้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
- ยึดตัว คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
- พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
- รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
- รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้
- บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
- พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่
- รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
- เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
- นับปากเปล่าได้ถึง ๒๐

ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ๑ - ๓ ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมความรู้สำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปีจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและ เป็นสิ่งที่เด็กสนใจจะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ มีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้นผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วย การสอนแบบ

บูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้าง องค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วยประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

๑.๑.๑ การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม

๑.๑.๒ การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- การเขียนภาพและการเล่นกับสี

- การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แท่งไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ

- การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

๑.๑.๓ การรักษาสภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

๑.๑.๔ การรักษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

๑.๒ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

๑.๒.๑ คนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

๑.๒.๒ สุนทรียภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

๑.๒.๓ การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

๑.๒.๔ คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่นับถือ

๑.๓ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการพหุความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

๑.๔ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

๑.๔.๑ การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

๑.๔.๒ การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนจิตเขียนเขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือ นิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

๑.๔.๓ การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- การตั้งสมมติฐาน
- การทดลองสิ่งต่าง ๆ
- การสืบค้นข้อมูล
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

๑.๔.๔ จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
 - การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

๑.๔.๕ มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กัน
- การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

๑.๔.๖ เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ

- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

๒. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่นับการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้นนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สารที่เด็กอายุ ๓-๕ ปี ควรเรียนรู้ มีดังนี้

๑. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกาย ให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

๒. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

๓. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

๔. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ ๓ – ๕ ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

๑.๕ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๒.๓ จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและ แผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๒.๑๐ จัดทำสารนิเทศด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการ จัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

๓.๑.๑ กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

๓.๑.๒ กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๓.๑.๓ กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุมการเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที

๓.๑.๔ กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๑.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

๑.๒.๑ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัด กิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

๑.๒.๒ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

๑.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัดเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

๑.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอเช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

๑.๒.๕ การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนกเปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษาออกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

๑.๒.๖ การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกความคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

๑.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆรอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆอย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ ๓-๕ ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็น ส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

๑. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก

๒. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี

๓. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

๔. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

๕. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบสำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ ๓-๕ ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

๑. จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนด จุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้เด็กมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างเหมาะสมกับวัยความสามารถ และความแตกต่างของบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

๒. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

๒.๑ ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารหลักสูตรอื่นๆรวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของ ชุมชนและท้องถิ่น

๒.๒ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการสื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจกำหนดหัวข้ออื่นๆได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

๒.๓ การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของสถานศึกษา แบ่งออกเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจาก

ที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ ๓-๕ ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษสามารถปรับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภทการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่งบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆทั้งระบบการสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อโดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ ๓-๕ ปีกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจ จัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อ ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

๑.๑ จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาร่วมกันพัฒนารอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

๑.๒ จัดหาเอกสารด้านหลักสูตร และเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับ มาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่นๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

๑.๓ จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆที่ได้รับจากการอบรม คู่มืองาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น

๑.๔ จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๑.๕ ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

๑.๖ สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส

๑.๗ สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ควรจัดปฐมนิเทศ ผู้ปกครอง ๒ ครั้ง คือ ก่อนเด็กเข้าเรียน ระดับปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

๒. ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนา เด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑ โดย ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

๒.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจะทำให้ ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

๒.๒ พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

๒.๓ จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อม บรรยากาศของ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือ สถานศึกษาอื่น

๓. ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการ จัดประสบการณ์ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา จัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของตนให้ ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับ ผู้สอนและห้องเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๓.๒ จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มี มุมประสบการณ์ภายในห้อง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษามุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๓.๓ จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

๓.๔ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กผู้ปกครอง และชุมชน

๔. ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของ การศึกษาทั้งสองระดับและเข้าใจว่า ถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่การดูแลและการ ปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยและควรให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการ ช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้นการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานการจัด การศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจ

การศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษา ในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัย มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตามประเมินและรายงานที่ มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัด การศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการ ดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้ง ประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

2 หนังสือนิทาน

ความหมายของนิทาน มีหน่วยงาน และนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของนิทาน ไว้ได้ ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541,หน้า2-10) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้าง การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก

เกษลดา มานะจุติและ อภิญา มนูญศิลป์ (2544 ,หน้า1) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องเล่าต่อกัน มาโดยใช้วาจาหรือเล่าโดยแสดงภาพประกอบ หรือการเล่าโดยวัสดุอุปกรณ์ ใช้ประเภทต่างๆ ประกอบก็ได้เช่น หนังสือภาพ หุ่นหรือการใช้คนแสดงบทบาทลีลาเป็นไปตามเนื้อเรื่องของนิทานนั้นๆ แต่ เดิมมานิทานถูกเล่าสู่กันและกันด้วยปากสืบทอดกันมาเพื่อ เป็นเครื่องบันเทิงใจในยามว่าง และเพื่อถ่ายทอดความ เชื่อความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่ยึดถือของคนแต่ละกลุ่ม

วิไล มาศจรัส (2545 ,หน้า 12) ได้กล่าวถึงความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา เช่นนิทานอีสป นิทานชาดก ในทางคติชนวิทยา ถือว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบสานต่อๆ กันมา ถือเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่าซึ่งนิทานนั้นจะมีทั้งนิทาน

เล่าปากเปล่า จดจกกัน มาแบบมุขปาฐะและนิทานที่มีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542(2546 ,หน้า 588) ได้ระบุความหมายของนิทานไว้ว่านิทาน หมายถึง
เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

เกริก ยุ้นพันธ์(2547,หน้า8) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่าหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา
ตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคติสอนใจ
ลงไป

ประคอง นิมมานเหมินทร์(2550 ,หน้า9)ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องที่เล่ากันต่อๆ
มาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทองปลาบู่ทอง หรือ
โสนน้อยเรือนงาม มีการเล่าต่อกันฟังจากปู่ย่าตายายของเรา พ่อแม่ของเรารวมทั้งตัวเราเอง ไปจนถึงลูกหลาน
เหลนโหลนของเรา เป็นทอดๆ กันไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า บางครั้งก็แพร่กระจายจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่น
หนึ่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทองอาจมีหลายสำนวนแล้วแต่ความทรงจำ ความเชื่อ อารมณ์ของผู้เล่าและ
วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นจากความหมายของนิทานดังกล่าว
ความหมายของนิทานอีสป

วรรณิ สิริสุนทร (2532,หน้า14) กล่าวว่า นิทานสอนคติธรรม (Fables) เป็นนิทานสั้นๆตัวละครมีทั้ง
คนและสัตว์ สัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแก่นเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้นและต้องใช้บทเรียนที่
สอนใจ เป็นข้อสรุปที่ชัดเจน เช่น นิทานอีสป นิทานชาดก ปัญจตันตระนิทาน(หิโตปเทศ) นิทานเทียบ
สุภาษิต

ไพพรรณ อินทผล (2534,หน้า17) กล่าวถึงนิทานอีสปไว้ว่า เป็นนิทานประเภทสอนคติธรรม
(Fables) คล้ายกับนิทานสอนใจ คือ ตัวเอก ต้องเป็นสัตว์แต่มีคิ เช่น ราชสีห์กับหนู

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537,หน้า253) กล่าวว่า นิทานอีสป เป็นนิทานสอนคติธรรม
(Fables) เป็นนิทานสั้นๆ ที่ให้คติในเรื่องของความดี ความชั่ว ความฉลาด ความโง่ตัวละครในเรื่องเป็นสัตว์
ที่มีบทบาทการกระทำอย่างคน ให้บทเรียนสอนใจผู้อ่านด้วยข้อสรุปที่ชัดเจน

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2549,หน้า34) กล่าวว่า นิทานอีสป เป็นเรื่องราวต่างๆ เพื่อมุ่งให้เกิดคติ
ธรรมสอนใจในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นแนวทางให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีจากที่มีผู้กล่าวมาสรุปได้ว่า
นิทานอีสป เป็นนิทานที่มีตัวละครทั้งคนและสัตว์ สอดแทรกคติสอนใจในเรื่องความดี และไม่ดี ผู้อ่านเข้าใจ
ด้วยข้อสรุปที่ชัดเจน เพราะมีโครงเรื่องที่สั้นเข้าใจง่าย

ความสำคัญของนิทาน

นิทานเป็น สิ่งที่สำคัญต่อชีวิตเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุขให้แง่คิดและคติสอนใจการจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยใช้นิทานเป็นสิ่งจา เป็นเพราะการเล่านิทาน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของนิทานไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

เกริก ยุ้นพันธ์ (2547,หน้า55 - 56)ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่านิทาน ดังนี้

1. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะฟัง ทา ให้เขาเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวนาน โดยเฉพาะผู้เล่าที่มีความสามารถในการตรงให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มืขนาดยาว
4. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลาด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะทา ให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี
6. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้
7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟังโดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
8. เด็กๆ ผู้ฟังจะได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
9. นิทานช่วยสร้างเสริมจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง
10. นิทานสามารถช่วยให้เด็กๆ และผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การออกเสียง การกระดกลิ้นตัว ร เรือ และ ล ถึงได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

วิเชียร เกษประทุม(2550,หน้า9-10)ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานรวมคุณค่าและมีประโยชน์ดังนี้

- 1.นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย
2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัวเด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้นชอบดุด่า น่าเบื่อหน่ายหรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มิเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุกๆ ก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่มากกว่าความเกรงกลัว
3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ

4. นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ที่สังคมพึงประสงค์ให้แก่ผู้ฟังเช่น ให้เชื่อสัตว์ ให้เชื่อผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ขยันขันแข็ง เป็นต้น
5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตในหลายๆด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมตลอดจนประเพณีค่านิยมและความเชื่อเป็นต้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 , หน้า 11-16) ได้ระบุถึงความสำคัญ ของนิทานว่านิทานเป็นสิ่งที่สำคัญ ต่อชีวิตทั้งและผู้ใหญ่ เพราะนอกจากนิทาน จะช่วยให้เด็กๆ มีความสุขสนุกสนานแล้ว ยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรักความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว อีกทั้งนิทานยังให้แง่คิดคติสอนใจ และปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กดังนี้
1. ช่วยพัฒนาเด็กทางด้านลักษณะชีวิต เด็กได้เรียนรู้ถึงลักษณะชีวิตที่ดีผ่านนิทานที่ปรารถนาให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีเช่น มีคุณธรรมจริยธรรม มีความกล้าหาญ มีความยุติธรรม
 2. การพัฒนาเด็กด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่มากในนิทานซึ่งเด็กจะได้รับรู้ถึงบุคลิกภาพที่ดีที่จะช่วยให้อยู่ในสังคมได้อย่างดีเช่น ความเชื่อมั่นการรักษาค้นความสุภาพอ่อนน้อม ความมีมารยาทที่ดีความเป็นผู้นำ
 3. การพัฒนาเด็กด้านความรู้และสติปัญญา
 4. การพัฒนาเด็กในด้านทักษะและความสามารถ
 5. การพัฒนาเด็กในด้านสุขภาพ นิทานเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดบทบาท ในด้านสุขภาพให้เกิดแก่เด็ก เพราะเมื่อเด็ก ได้อ่านหรือ ฟังนิทานแล้วจะก่อให้เกิด การเรียนรู้ในการที่จะรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตน

นอกจากนี้ บรรณารักษ์ศิริอุดม (<http://www.sk-hospital.com> สืบค้นเมื่อวันที่10/05/2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ที่ได้จากการเล่านิทานว่า

1. ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
2. ให้รู้จักคำ เรียกชื่อสิ่งของต่างๆ จากรูปภาพในนิทาน
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิด จินตนาการ
4. ให้ความรู้สึที่ดีต่อเด็ก
5. มีความตกลงขบขันให้ความสนุกสนาน ช่วยแก้ปัญหาให้กับตัวเด็กเมื่อเปรียบเทียบ ตนเองกับตัวละคร18 จาก

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2549,หน้า 34) กล่าวว่า นิทานอีสป เป็นเรื่องราวต่างๆ เพื่อมุ่งให้เกิดคติธรรมสอนใจในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นแนวทางให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีจากที่มีผู้กล่าวมาสรุปได้ว่า

นิทานอีสป เป็นนิทานที่มีตัวละครทั้งคนและสัตว์ สอดแทรกคติสอนใจในเรื่องความดี และไม่ดี ผู้อ่านเข้าใจด้วยข้อสรุปที่ชัดเจน เพราะมีโครงเรื่องที่สั้นเข้าใจง่าย

ประเภทและองค์ประกอบของนิทาน

วรรณิ ศิริสุนทร (2532,หน้า14 – 17) กล่าวถึง นิทานคติธรรมประกอบด้วย

1. นิทานอีสป (Aesop Fables) ผู้เขียนคือ อีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620 – 560 ปีก่อนคริสตกาล เนื่องจากเขาถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสมัยนั้นออกมาในรูปแบบของนิทานสอนคติธรรม โดยตัวละครเป็นสัตว์ต่างๆ โดยเขียนออกมาเป็นภาษากรีก ต่อมาได้รับการแปลเป็นหลายๆ ภาษา29ตัวอย่างนิทานอีสป ได้แก่ หมาป่ากับลูกแกะ ราชสีห์กับหนู สุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา สุนัขในรางหญ้า
2. ปัญจตันตระ (The Panchatantra) เป็นนิทานสอนคติธรรมของอินเดีย เชื่อว่าผู้แต่งเป็นคนอินเดียภาคใต้ ชื่อว่า วิชญศรมา มีชีวิตอยู่ราว พ.ศ. 843 – 943 ต้นฉบับเดิม เป็นภาษาสันสกฤต ต่อมา มีการแปลเป็นหลายภาษา การเสนอเรื่องของนิทาน เป็นนิทานซ้อนนิทานมีตัวละครส่วนมากเป็นสัตว์ แต่ละเรื่องประกอบด้วยหลักธรรมและคติชีวิต เข้าใจว่า วิชญศรมาแต่งนิทานขึ้น เพื่อใช้อบรมสั่งสอนองค์กุมารราชบุตรของพระมหากษัตริย์ ให้ข้อคิดในการปฏิบัติตน ในการประพฤติองค์ ให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี สาระของหลักธรรม แบ่งออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การผูกมิตร การตัดขาดจากมิตร สงครามและความสงบสุข การสูญเสียของที่ดินมืออยู่ และผลของการกระทำอันไม่สมควร นิทานเหล่านี้ เขียนเป็นเรียงความร้อยแก้วและตอนท้าย เป็นโคลงหรือกลอนสั้นๆ ให้ข้อสรุปที่เป็นสุภาษิตสอนใจ เสดียรโกเศศ และนาคะประทีปได้แปลปัญจตันตระใหม่ให้ชื่อว่า หิโตปเทศ ดำเนินเรื่องเป็นแบบนิทานซ้อนนิทานไปเรื่อยๆเช่นเดียวกัน และยังมีฉบับที่ชื่อว่า หิโตปเทศวัตถุปรกัมม ซึ่งมีเนื้อหาทำนองเดียวกัน เขียนไปแต่ชื่อบุคคลในเนื้อเรื่องเท่านั้น นิทานภาพที่เขียนขึ้นใหม่ โดยได้เค้าโครงจากปัญจตันตระ ได้แก่เรื่อง พรานหมันกับแพะ แขนงผู้มาเยือน ถึงกับจระเข้ บทเรียนของเจ้าป่า หนูกินเหล็ก สิงโตกับกระต่ายน้อย ทั้ง 6 เรื่อง เรียบเรียงโดย สัตถา ดวงแก้ว วาดภาพประกอบโดย ปรีดา – สิริชัย
3. นิทานเทียบสุภาษิต มีการยกสุภาษิตตั้งเป็นโครง 1 บท แล้วมีนิทานเทียบได้กับโครงนั้น เช่น นิทานเทียบสุภาษิต ของพระยาสิทธิราชฤทธิไกร (ทองคำ สีหะโร) ซึ่งรวบรวมไว้เป็นนิทาน 84 เรื่อง
4. นิทานชาดก (Jatakas) เป็นนิทาน สอนคติธรรมของอินเดีย ไม่ปรากฏชัดว่าเริ่มมีขึ้นครั้งแรกเมื่อใด แต่เป็นที่รู้จักในยุโรป เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 5คำว่า ชาดก มาจากภาษามคธ แปลว่า เกิดแล้ว คือ หมายถึง เรื่องราวของพระพุทธเจ้า เมื่อยังเป็นพระสาวก ที่เกิดขึ้นมาแล้วในชาติก่อนๆ ชาดกต่างๆ จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้า เมื่อยังเป็นพระโพธิสัตว์ นิทานชาดก เข้ามาในประเทศไทย ด้วยอิทธิพลของพระพุทธศาสนา โดยโครงเรื่องของนิทานชาดกทุกเรื่องจะประกอบไปด้วย โครงเรื่องที่เป็นหลักสำคัญ 3 ประการ คือ หลักจริยธรรม ได้แก่หลักทั่วไปที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้แก่การไม่ทำชั่ว ทำความดี ชำระจิตใจให้ผ่องแผ้ว หลักธรรมความเชื่อ หลักความกตัญญู เป็นต้นหลักความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี

ปัญญาบารมี เป็นต้นและหลักความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาดกกับนิทานชาวบ้าน ส่วนใหญ่เขียนเป็นร้อยแก้ว แล้วสรุปเรื่องด้วยบทกลอน ที่เป็นคติสอนใจ เป็นเรื่องราวของสัตว์ที่อยู่ร่วมกันและให้บทเรียนที่เป็น30คติสอนใจ นิทานที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ ทศชาติชาดกมหาวิท्याลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537,หน้า235) กล่าวถึงองค์ประกอบของนิทานสอนคติธรรมประกอบด้วย

1. แก่โครงเรื่อง เป็นเรื่องสั้นๆ และง่าย มีตัวละครเพียง 2 – 3 ตัว เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า กระต่ายและเต่าวิ่งแข่งกันและเต่าเป็นผู้ชนะทั้งๆ ที่กระต่ายเป็นสัตว์ที่วิ่งเร็วกว่าเต่ามาก ทั้งนี้เป็นเพราะกระต่าย มีความประมาทและเต่า มีความมานะพยายาม เรื่องทุกเรื่องของนิทานสอนคติธรรม จะจบลงด้วยข้อสรุปที่เป็นคติสอนใจ
2. ตัวละคร แทบทุกเรื่องมีตัวละครเป็นสัตว์ เช่น เต่า กบ ลิง สิงโต ฯลฯ ตัวละครในบางเรื่องเป็นคน หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ต้นไม้ เป็นต้น
3. ฉาก เป็นธรรมชาติ มีป่าเขา ลำธาร ตามสถานที่อยู่อาศัยของสัตว์ในเรื่อง ซึ่งจะแตกต่างจากสัตว์ในนิทานพื้นบ้าน ที่มีที่อยู่อาศัยและชีวิตแบบคน
4. คุณธรรม นิทานสอนคติธรรม มุ่งที่จะให้ข้อสรุปที่เป็นคติสอนใจ ในเรื่องของความดี ความชั่ว ความฉลาด ความโง่ ฯลฯ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539,หน้า20 –22) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทานแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ 8 ประเภท คือ

1. เทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทย์มนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่นสรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นตัวเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า เทวดายักษ์ เป็นต้น
2. นิทานประจำท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขาทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของวัตถุโบราณที่มีเหตุที่มาของการสร้าง
3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เรียบเคียงชีวิตเปรียบเทียบกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม ให้บังเกิดผล ในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ให้พึงพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือหรือเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคล ที่มีความสามารถ อดอาจกล้าหาญ มักเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญๆ ไว้ มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนานทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามบุคคลที่เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ31
5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกยูงกับกา เป็นต้น

6.เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือความเป็นจริงลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก เปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไข บางครั้งสอนแบบทางอ้อมผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง เป็นเรื่องบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8.นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆเรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับ ลักษณะของเรื่อง และที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะขอแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 8 ประเภท(สันหพัฒน์ อรุณธรี. 2542,หน้า: 17) ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา

2. นิทานท้องถิ่น

3. นิทานเทพนิยาย

4. นิทานตลกขบขัน

5. นิทานส่งเสริมคุณธรรม

6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์

7. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

8.นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่า นิทานคติธรรมนั้น เป็นเรื่องราวที่มีคติสอนใจแฝงไว้ด้วยคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน โดยถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมีทั้งสัตว์ คน เทวดา นางฟ้าเป็นตัวแทนในการสื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติมากยิ่งขึ้นอย่างยิ่งในช่วงที่เด็กอายุ 4 – 6 ปี เป็นช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดและจินตนาการ

ประโยชน์ของนิทาน

1. นิทานช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิดและช่างสังเกต ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างเด็กให้มีความมั่นใจ กล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควร ถูกที่และถูกเวลา
2. นิทานทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้านภาษา การที่เด็กได้ฟังเสียงที่ได้ยิน จะทำให้รู้จักคำ ความหมายของคำ รู้จักประโยคและความหมายของประโยค เป็นการปูพื้นฐานทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนให้กับเด็ก
3. นิทานกระตุ้นจินตนาการของเด็ก น้ำเสียงที่พ่อแม่เล่านิทานให้เด็กฟังจะช่วยเสริมสร้างจินตนาการ การเล่านิทานบ่อยๆ จะทำให้เด็กได้ฝึกการสร้างสรรค์จินตนาการที่แปลกใหม่ กว้างไกล ไร้ขอบเขต
4. นิทานช่วยบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก นิทานส่วนใหญ่จะสอดแทรกคุณธรรม ทักษะชีวิต และข้อคิดดีๆ ไว้ในเรื่องหรือตอนท้ายของเรื่องทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณงามความดี และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวลูกไปจนกระทั่งเติบโต
5. นิทานเสริมสร้างสมาธิ ช่วงเวลาของการฟังนิทานเด็กจะตั้งใจฟังอย่างใจจดใจจ่อ หากพ่อแม่เลือกนิทานได้เหมาะสมกับช่วงวัย ก็จะทำให้ลูกเข้าใจเรื่องราวของนิทาน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
6. นิทานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ช่วงเวลาดีๆ ที่พ่อแม่เล่านิทานให้ลูกฟัง จะเป็นช่วงเวลาแห่งความรักและความอบอุ่นเป็นการเสริมสร้างสายใยความผูกพันอันดีระหว่างพ่อแม่ลูก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้หลายทัศนะกล่าวคือ เฮอร์ลอค (ขจิตพรณ ทองคำ, 2536, หน้า 9 อ้างอิงจาก Hurlock, 1978, หน้า 228) ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความสามารถในการแสดง

พฤติกรรมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้กรณี กุรุรัตนะ (2525, หน้า 24) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้นมี 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้าสังคมได้ดี ต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับ และนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม
2. บทบาทในสังคม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าว ได้แก่ บทบาทพ่อแม่ของเด็กของครู ฯลฯ ถ้าเด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนด เด็กคนนั้นจะมีปัญหาการปรับตัว และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือ และมีความรู้สึกพอใจในสังคมของตนเด็กจึงจะมีความสุขในการทำงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528, หน้า 220) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในพฤติกรรมของมนุษย์ ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546, หน้า 127) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม เป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึง เจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้นสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550, หน้า 91) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็ก ในการช่วยเหลือตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่น หรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 10 สรุปได้ว่า จากความหมายของพฤติกรรมทางสังคมที่นักการศึกษาได้ให้ไว้แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่แสดงออก โดยอาจจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นรอบข้าง หรือธรรมเนียมปฏิบัติแบบแผนทางสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้น มีความสำคัญและจำเป็นที่บุคคลในสังคมนั้นต้องเรียนรู้ เพื่อการปรับตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการที่เด็กจะมีชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับ ขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในแต่ละช่วงอายุ ซึ่ง อิริคสัน (Erikson) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการในช่วงวัยของบุคคลว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นมีงานประจำ ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้นๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว โดยพัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้นเป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกันตามทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเซอร์ส (Havighurst's Theory of Development)

ฮาวิกเซอร์ส (Havighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอิริคสัน โดยเขาอธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิต

นั้นเป็นงานประจำวัน เป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้นๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเซอร์ส แบ่งงานที่แสดงถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ พี่น้อง และ บุคคลอื่นๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม (พรณี เจนคติ. 2538, หน้า 77- 78)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development) อีริกสัน (สิริมา ภิญโญ อนันตพงษ์. 2545, หน้า 46) กล่าวว่า บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กที่ประสบความพึงพอใจตามขั้นพัฒนาการ 11 ต่างๆ ของแต่ละวัย ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองเต็มที่ ก็จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไป อีริกสัน ได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องมี 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust versus mistrust) เกิดขึ้นในวัยทารก อีริกสัน ถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดู เพราะช่วยตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาให้นมก็ควรจะให้และปลดเปลื้องความเดือดร้อน ไม่สบายของทารก อันเนื่องมาจากการขับถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวจะมีคนมาให้นม เวลาที่ผ้าอ้อมเปียกจะมีคนมาเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูจะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อในตนเองว่า มีความสามารถที่จะใช้อวัยวะของตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อีริกสัน กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าวตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ-ความสงสัยไม่แน่ใจในตัวเอง

(Autonomy versus and doubt or shame) อยู่ในวัย 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้ และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีอิสระ พึ่งตนเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากจับสิ่งของต่างๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กอยากมีอิสระเป็นของตัวเองฉะนั้นเด็กวัยนี้ จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม พ่อ แม่ และ ผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาสมดุล ช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการสงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะต้องมีความละเอียดใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตาม พ่อ แม่ ควรจะเน้นที่การให้โอกาสเด็กพึ่งตนเอง มีความเป็นอิสระ

ทำอะไรด้วยตนเองมากกว่าการมีความรู้สึกอาย และสงสัยในตนเองขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative versus guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3 – 5 ปี อีริกสัน เรียกวัยนี้ว่า เป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเองจากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่างๆ จะสนุกจากการสมมติของต่างๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะใช้ลังกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระพึ่งตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่พึ่งผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูด และการกระทำ อีริกสันอธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับฟ

รอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ดังนั้น เด็กชายวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือนแม่ เด็กบางคนอาจทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำ แต่เมื่อเสร็จแล้วก็เป็นที่สมบรูณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเองและไม่มีปมด้อย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ – ความรู้สึกด้อย (Industry versus Inferiority) อิริคสัน ใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 – 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอไม่เคยว่างหรืออยู่เฉยๆ แม้ว่าเด็กที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนทั่วโลกก็พบว่า เด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน เด็กก็จะอยู่ในความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่า

จะต้องมีประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่ง มีความสามารถทำอะไรก็ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดีที่ทำงานซ้ำ ผู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้นทำได้ดีกว่าเด็กคนอื่น และนอกจากนี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่นเห็นด้วย เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสร็จซ้ำแต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้องสมบรูณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้มือได้ดี หรือเล่นกีฬาเก่งการช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2550, หน้า 65 – 66) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้น มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้ เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ตัวแบบ โดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกต การตอบสนอง และปฏิกิริยาต่างๆ ของตัวแบบสภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตตัวแบบและตัวแบบนั้น ดึงดูดให้เด็กสนใจที่เลียนแบบควรเป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบ และเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ คือ กระบวนการบันทึกหรือห้สเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำ ในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้ เด็กดึงข้อมูลที่ได้มาจากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ และในลักษณะของภาษา และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์ และสัญลักษณ์ต่างๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้ มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือ การท่องจำ

การทบทวน หรือการฝึกหัดคิดและการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3. กระบวนการแสดงออก คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือการที่เด็กมีผลสำเร็จ ในการเรียนรู้ จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหว ออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นจะต้องลองทำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรม ที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการ ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุน้อยกว่า จะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย

4. กระบวนการจิตใจ คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดย เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกับเด็กมากกว่า จะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่เป็นรางวัลเช่น เงินทอง ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ ถูกลงโทษ มี

แนวโน้มที่จะไม่นำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบ ที่มีความคล้ายคลึงกันกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือสถานภาพทางสังคม

ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายทัศนะกล่าว คืออิงลิช และ อิงลิช (จิตพรรณ ทองคำ. 2536,หน้า12; อ้างอิงจาก English & English. 1958.A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. P. 506) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพล จากพฤติกรรมของบุคคล หรือองค์กรทางสังคมเช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้นดินเมเยอร์ (ทัศนัย อุดมพันธ์. 2541,หน้า 12 – 13; อ้างอิงจาก Dinkmeyer. 1965, หน้า:159 – 160) เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนในระยะแรกนั้น เด็กเริ่มมองตัวเองว่าต่างจากคนอื่นเด็ก จะแหวดล้อม ไปด้วยเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่นๆ มากกว่าพ่อแม่ เด็กเริ่มมองตัวเอง รู้จัก14วิเคราะห์ตัวเอง เมื่อมีสิ่งที่ผ่านเข้ามากระทบความรู้สึก เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักการแข่งขัน และรู้จักประนีประนอม เด็กจะรู้สถานะของคน และรู้จักความสัมพันธ์ของตนเองกับวัฒนธรรมที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ (จิตรา ชนะกุล. 2539,หน้า 12; อ้างอิงจาก Good. 1973: Dictionary of Education. p.44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม หรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ โทมัส และ มาร์แชล (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541,หน้า 11; อ้างอิงจากPage, Thomas & Marshall. 1977: International Dictionary of Education. p.314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของ

กลุ่มบุคคลที่ได้รับการควบคุม โดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544 ,หน้า273) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมามีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลวัยต่างๆ ในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่จากความหมายของพฤติกรรมทางสังคมที่นักการศึกษาให้ไว้สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม คือ พฤติกรรมที่เด็ก หรือบุคคลแสดงออก ซึ่งมีความแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีทั้งกลุ่มคนอื่น วัฒนธรรม และองค์กรทางสังคม

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เซอร์ล็อก (Hurlock, 1964,หน้า 237 – 239) กล่าวว่า รูปแบบของพฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่ปรากฏในขณะที่ยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมีดังต่อไปนี้ คือการร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การเป็นผู้มีใจกว้างขวาง ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบปันสิ่งของ และการเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลืออุปถัมภ์ โอบอุ้ม พฤติกรรมเหล่านี้มีผู้อธิบายรายละเอียดไว้ ดังนี้ซีเฟลด์ท์ (Seefeldt, 1980,หน้า 7 – 11) ได้กล่าวถึง ลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กอายุ 5 ปี เด็กวัยนี้ มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกต้องเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็น15คล้อยตามคนอื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

2. ลักษณะทางสังคมของเด็ก วัย 6 ปี เด็กเริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นดังจะเห็นได้จากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง พยายามจะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่นต้องการชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตน ก็พยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตนกรณี คูร์ตเน (2523,หน้า 7 – 13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3 – 6 ปี ซึ่งจะกล่าวถึงเด็ก อายุ 5 ปี และ 6 ปี ดังนี้ อายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบเล่นแข่งขัน และมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรงอายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือ และเรียกร้องคำชมเชยมักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ หวังของเล่นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537,หน้า 504 – 509) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ เด็กในวัยนี้ มักจะมีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือและชอบกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ผู้อื่นพอใจ เริ่มที่จะชอบการมีเพื่อนฝูงเป็นกลุ่มเด็กประมาณ 2 – 5 คน และชอบมี

เพื่อนสนิท เด็กวัยนี้ชอบสนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมุติการแสดงละคร การแสดงความขัดแย้งในกลุ่มลดน้อยลง เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะสนใจสิ่งต่างๆ และสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเอง นั่นคือ เด็กเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็จัดได้ว่า เป็นช่วงวิกฤตของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่ม และไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่มลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ขวบ เด็กวัยนี้เริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนของเล่นและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ การเข้าเล่นร่วมกับเพื่อนในระยนี้มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังจัดได้ว่าเป็นวัยที่ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเอง

และสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักจะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน เมื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเองสิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2550,หน้า91 – 92) กล่าวถึง ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไว่ดังนี้16ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 – 5 ปี เริ่มมีการช่วยเหลือตนเองได้ แต่งตัวได้รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกละเอะเทอะ รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรม จริยธรรม เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการให้อภัยและการขอโทษ เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบที่

ได้รับมอบหมาย เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รู้จักแสดงความเคารพ ทั้งขณะถูกที่ รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกันลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 – 6 ปี เริ่มมีการช่วยเหลือตนเอง เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้และแต่งตัวเองได้ ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ ทำความสะอาดร่างกายได้ เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรมจริยธรรมเลือกเพื่อนของตนเองได้ช่วยเหลือผู้อื่นได้ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เล่นและทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส ทั้งขณะให้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมุสเซน และคนอื่นๆ (Mussen and other. 1969,หน้า358) ได้กล่าวว่า การร่วมมือ ในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของคน 2 คน หรือมากกว่า

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน เช่น ในการเล่นเกม การเล่นกีฬา เด็กจะเรียนรู้การเล่น และการทำงานร่วมกันกับเพื่อนคนอื่น เมื่ออายุเข้า 4 ปี และจะเล่น หรือทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นเวลานานขึ้นทีละน้อย ถ้าเด็กยังมีโอกาส ในการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากเท่าใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน ได้มากขึ้นเท่านั้นคอรัลลิน และ เอชเมอร์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528: 228; อ้างอิงจากCollins and Ashmors. 1970) อธิบายว่า การร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หมายถึงการที่บุคคล 2 คน มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการกระทำต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในทำนองเดียวกันสเตาบี (Staub. 1971,หน้า 805 – 816) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งปันพบว่าเด็กปฐมวัยเพศหญิง จะตอบสนองการขอร้องของเพื่อนมากกว่าเพศชาย และเด็กชายจะแสดงพฤติกรรม

แบ่งปันมากกว่าเพศหญิง ในทำนองเดียวกัน จากงานวิจัยของ เบิร์ช และ บิลล์แมน (Birch and Billman, 1986, หน้า 387 – 395) แสดงให้เห็นว่า เด็กจะแสดงพฤติกรรมแบ่งปันให้เพื่อนที่คุ้นเคยมากกว่าคนที่คุ้นเคยน้อยกว่าแนนซี และไมเคิล (Nancy and Michael, 1979, หน้า 356 – 363) ได้กล่าวว่า การแบ่งปันเป็นการให้หรือยอมให้คนอื่นใช้ของที่ตนเคยเป็นเจ้าของมาก่อน ได้ชั่วคราว 17 การช่วยเหลือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม เนนซี และไมเคิล (Nancy and Michael, 1979, หน้า 356 – 363) ได้กล่าวว่า การช่วยเหลือ เป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่ทางอารมณ์กับผู้อื่น เช่น ช่วยผู้อื่น โดยการให้ข้อมูล ช่วยผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของที่ตนไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน (Bee, 1985, หน้า 396 – 401) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมความช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวก ซึ่งอายุ 2 – 3 ปี จะมีชนิดของ การปฏิสัมพันธ์เชิงบวกด้วยการให้ เช่น เด็กจะเสนอให้ความช่วยเหลือหรือให้ของเล่นหรือพยายามปลอบใจเด็กคนที่ได้รับบาดเจ็บ เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่า เด็กคนอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ทั้งในครอบครัว และบุคคลอื่นๆ รวมทั้งเพื่อน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การช่วยเหลือเป็น การพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการ ใช้คำพูดและหรือแสดงท่าทาง เช่น ปลอบใจเมื่อเพื่อนได้รับบาดเจ็บ ให้สิ่งของที่ตนไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน หรือช่วยเหลือเพื่อนทำงาน เป็นต้นจากการศึกษา เอกสารเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เด็กแสดงออกนั้นเป็นการแสดงความรู้สึก เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงความต้องการของตนเอง ทั้งการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มการช่วยเหลือ และการแบ่งปัน ลักษณะที่กล่าวมานี้ สามารถแสดงออกมาได้มากขึ้นแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับช่วงอายุ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการยอมรับของกลุ่มเพื่อน และบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมด้านบวกเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็ก เป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544, หน้า 31 – 36)

1. การปรับพฤติกรรมของเด็กต้องให้เด็กค่อยๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง นักกีฬา นักร้อง ตัวละครในนิทานและผู้มีชื่อเสียง
3. การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่า

เด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 18 ก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว สุขุมล (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547, หน้า 82 – 83) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กไว้ว่า ความสัมพันธ์อันอบอุ่นของคน ในครอบครัวและการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ นอก

ครอบครัวและจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมอื่นๆ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี การส่งเสริมพัฒนาการทาง

สังคมของเด็กทำได้ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความรัก ความเมตตาต่อกัน เข้าใจกันมีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือกัน บิคารมารดา ต้องเป็นตัวอย่างของลูกและเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีดังกล่าวนในหมู่สมาชิกของครอบครัว จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
2. ฝึกมารยาททางสังคมให้แก่เด็ก เช่น การไหว้ การทำความเคารพผู้ใหญ่ การเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส การรู้จักขอบคุณ ขอโทษ การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร การใช้คำพูด การรู้จักรอคอยเข้าแถว การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมีมารยาทที่ดี จะช่วยให้เด็กสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น
3. ปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การให้ความร่วมมือ การให้เกียรติผู้อื่น การรู้แพ้รู้ชนะ รู้ภัย เป็นต้น
4. ให้โอกาสเด็กได้มีประสบการณ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ เช่น ให้เด็กได้เล่นได้คบหากับเพื่อนๆ ในละแวกบ้าน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ พาเด็กไปเข้าสังคมของผู้ใหญ่บ้าง ทั้งในหมู่เครือญาติและเพื่อนๆ ของบิดามารดา โดยบิดามารดา จะคอยดูแลและแนะนำให้ลูกรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี รู้จักการวางตัว การสมาคมและการสร้างมิตรภาพกับบุคคลในระดับต่างๆจากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น มีหลายวิธี ที่สามารถมีส่วนช่วยในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กได้ อาทิเช่นการจัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างๆ รวมไปถึงการชมเชย ให้รางวัล เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม ซึ่งวิธีเหล่านี้ สามารถสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

งานวิจัยในประเทศ

ณัฐพร พงษ์สิงห์ (2539 บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นบล็อกกลางแจ้ง เป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นบล็อกอย่างอิสระ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544,หน้า37) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ และหลังจากจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ในสัปดาห์ที่ 1 หลังจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ใน 1 สัปดาห์ เด็กปฐมวัย มีพฤติกรรมชอบสังคมเพิ่มขึ้นจากก่อนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วีระพงศ์ บุญประจักษ์ (2545, หน้า 50) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมพบว่า เด็กปฐมวัย ก่อนจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ การเล่นพื้นบ้านไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคม ทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับ การวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบระดับความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตย หลังจากได้รับกิจกรรมเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีระดับคะแนนของพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .0120$

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่สังคมพึงปรารถนาและควรปลูกฝังแก่เยาวชน เมื่อคนในสังคมมีระเบียบวินัย สังคมย่อมมีความสุข

ความหมายของความมีระเบียบวินัย ผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายของระเบียบวินัยไว้ดังต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 ,หน้า 674) ให้ความหมายคำ ว่า "ระเบียบ"ว่าหมายถึง แบบแผน ที่วางไว้เป็นปฏิบัติหรือดำ เนินการ และให้ความหมายคำ ว่า "วินัย" ว่าการอยู่ในระเบียบแบบแผนและ ข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติ

หวน พินธุพันธ์ (2528 ,หน้า 95) ให้ความหมายไว้ว่า วินัย หมายถึง ระเบียบหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

ส่วนอำพร กาทอง (2529,หน้า 7) ให้ความหมายความมีระเบียบวินัยว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเองทั้งนี้จะต้องไม่กระทำ การใดๆ อันเป็นผลทำ ให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคม และไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539,หน้า22) ให้ความหมายของวินัยว่าหมายถึง การฝึกตนการควบคุมตนเอง

หัตยา สารสิทธิ์ (2541 ,หน้า 27) ได้ให้ความหมายวินัยไว้ว่า หมายถึง ระเบียบ แบบแผนกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดขึ้น ในสังคมหนึ่ง ๆ อันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมเพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทาง

ในการปฏิบัติของบุคคลในสังคมให้เกิดความสงบสุขมอริสัน (Morrison,1995,หน้า468 อ้างถึงใน กุลยา ตันติพลชีวะ, 2542 ,หน้า 79) ได้ให้ความหมายของวินัยทางสังคมว่า วินัย คือความประพฤติและการปฏิบัติจากการฝึก และปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นแบบแผนของการแสดงออกไปตลอดชีวิต ในแง่ของการสอนวินัย จะหมายถึงกระบวนการช่วยเด็กให้พัฒนาพฤติกรรมที่ดี ด้วยการเรียนรู้ การควบคุม กำกับพฤติกรรมของตนให้เกิดขึ้นเป็นของตนเองด้วยตัวเอง และติดตัวไปตลอดชีวิต พ่อแม่คือบุคคลสำคัญที่ต้องแนะแนวให้เด็กได้พัฒนาการควบคุมตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง ด้วยความฉลาดและความเข้าใจต่อการมีวินัยของตน หรือปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น

จิตพงษ์ ไชยวสุ (2542 ,หน้า 124) ได้แปลหนังสือเรื่อง Foundations of Freedom ของดick เดอโอส (Dick Devos) และได้ให้ความหมายของความมีวินัยว่า คือ การตัดสินใจที่ถูกต้องโดยอาศัยศีลธรรมเป็นเครื่องนำ ทางและการไม่ถูกง้อออกนอกกลุ่มนอกทางด้วยเครื่องล่อใจต่าง ๆคือ การควบคุมตนเองวินัย หมายถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกันจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน วินัยช่วยให้คนในสังคมห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย

จากความหมายของระเบียบวินัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ระเบียบวินัย คือ ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ที่ใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคมเพื่อไม่ให้ถูกชักจูงออกนอกกลุ่มนอกทางก่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ประเภทของวินัย

สุชา และสุรางค์ จันทรธรม (2518 ,หน้า 154) ได้แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท

1. วินัยในตนเอง คือ กระบวนการหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยคนเป็นผู้แนะนำ ตนเองให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เลือกที่ดี
2. วินัยในหมู่คณะ คือ การใช้ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดสถานที่ชักจูงให้มีการปฏิบัติงาน โดยมุ่งถึงความสำเร็จอันดีในการปฏิบัติงานใดๆ ก็ตาม11

กรมสามัญศึกษา (2529 ,หน้า 2-63) ได้จำแนกระเบียบวินัยตามเอกสารการสอนชุดการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ข้อบังคับระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. การมีระเบียบวินัยในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนควบคุมตนเองประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง จัดตารางเวลาไว้สำหรับศึกษาเล่าเรียนและควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามตารางดังกล่าว ตั้งใจเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอทุกวิชา ไม่เฉพาะแต่วิชาที่ตนชอบอย่างเดียว เตรียมตัวอ่านบทเรียนมาก่อนถึงเวลาเรียน และทบทวนบทเรียนทุกครั้ง ภายหลังจากการเรียน เข้าเรียนตรงตามเวลา ไม่ลอกคำ ตอบของเพื่อนและไม่เปิดโอกาสหรือยินยอมให้เพื่อนลอกคำ ตอบในเวลาสอบ เตรียมเครื่องใช้ในการเรียนไว้ให้ครบ และพร้อมที่จะใช้อยู่ตลอดเวลา

2. การมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่นักเรียนควบคุมตนเองประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ วินัยของบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย โรงเรียน และสาธารณะสถาน จัดตกแต่งที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่ ไม่รับประทานอาหารในห้องนอน ห้องเรียน จัดแบ่งเนื้อที่ภายในบ้านให้เป็นสัดส่วนที่จะทำ กิจกรรมต่าง ๆ ไม่คุย หัวเราะ จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ เปิดโทรทัศน์เสียงดังรบกวนผู้อื่น

3 การมีระเบียบวินัยในสังคม หมายถึง การที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เคารพปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ ละเว้นการใช้อิทธิพล รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลังสนับสนุนและส่งเสริมประชาชนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย มีมารยาทในการใช้ถนนการขับขี่ยานพาหนะโดยปฏิบัติตามกฎจราจร แจ้งต่อเจ้าหน้าที่เมื่อรู้เห็นการกระทำ ผิดระเบียบวินัยและกฎหมาย

ประเภทของการรักษาระเบียบวินัยมีดังต่อไปนี้คือ (กรมวิชาการ, 2526 ,หน้า 100)

1.การรักษาระเบียบภายนอกได้แก่

1.1 การรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ การรับประทานอาหารเช้าให้ถูกหลักอนามัยและสุขวิทยา รับประทานอาหารเช้าเป็นเวลา มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหารเช้า เช่น ไม่รับประทานในที่ที่ไม่สมควร

1.2 การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค ได้แก่ การรักษาร่างกายเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย

1.3 การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งในสำนักงาน วัดวาอาราม สถานที่ราชการ และสาธารณะสถานต่าง ๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำ คลอง โรงมหรสพ รถโดยสาร สวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

1.4 การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง ได้แก่ การสร้างวินัยเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติ เอาใจใส่ ควบคุมปรับปรุงระเบียบให้มีมาตรฐานและการถือปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

2. การรักษาระเบียบวินัยภายใน ได้แก่ การแต่งกายและการควบคุมท่วงทีกริยา และใจ ให้หมดจด งดงาม ด้วยการเว้นชั่ว ประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2.1 ระเบียบท่วงทีได้แก่ การจัดทำทาง ท่าที ให้เหมาะสมแก่ฐานะและภูมิรัฐของตน ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น ไม่ทะนงตน

2.2 ระเบียบกริยา ได้แก่ การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวออกมาปรากฏแก่คนทั้งหลาย โดยควบคุมและปรับปรุงกริยา ให้งดงามเป็นระเบียบ มีกริยาดีสุภาพอ่อนโยน ประพฤติได้เหมาะสมแก่บุคคล โอกาส เวลาและสถานที่

2.3 ระเบียบวาจา ได้แก่ การพูดสุภาพไมตรี พูดไพเราะ พูดดีมีประโยชน์ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

2.4 ระเบียบใจ ได้แก่ การรู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ ให้อยู่ในกรอบและระเบียบที่ดีงามจากประเภทของระเบียบวินัย สรุปได้ว่าระเบียบวินัยมี 2 ประเภท คือ ระเบียบวินัยภายนอก และระเบียบวินัยภายในซึ่งเป็น

การกระทำ ที่สามารถสังเกตได้และการกระทำ นั้นล้วนมาจากการที่บุคคลยึดถือเป็นสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

พฤติกรรมของผู้ที่มีระเบียบวินัย

บุคคลที่มีระเบียบวินัยจะมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้คือ (กรมวิชาการ, 2526 ,หน้า 65)

1. แต่งกายเรียบร้อยตามข้อบังคับ
2. มาโรงเรียนทันเวลา
3. ไปตรงตามเวลาที่นัดหมายเอาไว้
4. ปฏิบัติงานเสร็จตามกำหนดเวลา
5. ตื่นนอน รับประทานอาหาร ขับถ่ายเป็นเวลา
6. ไม่ออกนอกห้องเรียนก่อนได้รับอนุญาต
7. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อย่างโดยสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
8. เก็บของใช้เป็นระเบียบ
9. ข้ามถนนตรงทางข้าม
10. เข้าคิวซื้อตั๋ว อาหารและขึ้นรถประจำ ทาง
11. ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงบนพื้นถนน หรือแม่น้ำลำคลอง
12. ใช้ยานพาหนะถูกต้องตามกฎหมายจราจร
13. ไม่เด็ดดอกไม้ตามสวนสาธารณะ หรือตามที่หวงห้าม
14. มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร
15. รักษาเสื้อผ้า เครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ฯลฯ

จากความรู้ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญของการมีระเบียบวินัยเพราะนอกจากจะทำให้ตัวบุคคลที่มีระเบียบวินัยจะทำให้ตัวเองดูเป็นคนที่มีค่าบุคคลต่างๆ ก็อยากจะคบหาสมาคมด้วยและยังทำให้สังคมที่อยู่นั้นย่อมมีความสุขไปด้วย ความมีระเบียบวินัยที่ควรส่งเสริมมากที่สุดก็คือ การรับรู้วินัยในตนเอง และควรที่จะปลูกฝังตั้งแต่เด็กดังที่ แพทย์หญิงคุณหญิงสุภาว มาลากุล ณ อยุธยา ได้ให้ข้อคิดไว้ในรายการความรู้คือประทีปว่า เราควรฝึกให้เด็กรับรู้เรื่องระเบียบวินัยตั้งแต่วัยทารก เพื่อที่จะได้สร้างเป็นพื้นฐานลักษณะนิสัยให้ติดตัวไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่(สุภาว มาลากุล ณ อยุธยา,2534 ,หน้า 25 อ้างถึงใน ทิสนา แฉมณี ,253 ,หน้า 51)

แนวทางการสร้างวินัย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2539 ,หน้า 21)

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบปะผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย

เด็กไม่เห็นเป็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอเหมือนการไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

3. การใช้ข้อควรระวัง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจพฤติกรรมและสติปัญญาซึ่งเป็นหลักทางการศึกษาและหลักพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ยอมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ
4. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบและพึงพากำ ลังใจจากภายนอก
5. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่งเมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีไม่ถูกต้องดังนั้นแนวทางในการสร้างวินัยควรจะให้กระทำ ด้วยความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ จะไม่มีการบังคับเป็นวิธีที่ดีที่สุดของการสร้างวินัย

องค์ประกอบร่วมในการเสริมสร้างวินัย(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2539 ,หน้า 21-22)

ในการสร้างวินัยต้องอาศัยองค์ประกอบร่วมที่เอื้อให้เกิดความมีวินัยมาช่วยหนุนองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวข้อง มีดังนี้

- 1.กัลยาณมิตร คือ บุคคลที่มีการฝึกฝนพัฒนาดีแล้ว มีศีล มีวินัย จะเป็นผู้นำและแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างพฤติกรรมเคยชินที่มีวินัย พร้อมทั้งสามารถอธิบายเหตุผลคุณค่าประโยชน์ของพฤติกรรมความมีวินัยได้
2. ฉันทะ คือความรักดี ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ คนที่มีฉันทะนี้อยากให้อะไรก็ตามที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในภาวะที่ดีของมัน เมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์ก็อยากให้อเพื่อนมนุษย์อยู่ในภาวะเอิบอิ่มแข็งแรงสมบูรณ์มีความสุขอย่างดีที่สุด
3. อัตตสัมปทา คือ การทำ ตนให้ถึงพร้อมสมบูรณ์แห่งศักยภาพของตนต้องการจะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ ทำชีวิตของตนให้ถึงความสมบูรณ์เกิดจากจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาตนหรือจิตสำนึกในการศึกษา คนที่มีจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาตนหรือจิตสำนึกในการศึกษา เมื่อพบอะไรที่อยากก็มองเห็นเป็นเครื่องฝึกตัวที่จะทำ ให้พัฒนาตนได้มาก เกิดความรู้สึกลึกซึ้งยิ่งอยากยิ่งได้มาก คนที่มีจิตสำนึกในการฝึกตนจะทำให้การฝึกวินัยเป็นเรื่องง่าย เพราะวินัยหมายถึงการฝึกตนการควบคุมตนเองจากหลักการและวิธีการเสริมสร้างวินัยดังกล่าวได้นำ มาเป็นแนวทางในการสร้างเสริมพัฒนาเยาวชนไทยด้วยความมีวินัย โดยใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรร่วม อันได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา กำหนดเป็นขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการวิเคราะห์ประเมินการเกี่ยวกับความมีวินัย

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่า การยอมรับ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามเกี่ยวกับความมีวินัย

ขั้นที่ 3 การวางแผนปฏิบัติตามการควบคุมตนเองปฏิบัติตามแผนการมีวินัยและการสร้างระบบ ความมีวินัยของตนเองและสังคม

การพัฒนาเสริมสร้างควมมีวินัยของเยาวชนไทย พร้อมทั้งใช้องค์ประกอบร่วมต่าง ๆ ในการสร้างเสริมวินัย อันได้แก่ การใช้หลักการกัลยาณมิตร ฉันทะ อุตตสัมปทา การสร้างความประพฤติเคยชินที่ดีงาม มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวินัย การมีแบบอย่างที่ดีมีผู้นำ ที่ดี การสืบทอดวัฒนธรรม การปรับพฤติกรรมการเสริมแรง ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตามระเบียบและการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล อย่างจริงจัง เป็นต้น จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาเสริมสร้างควมมีวินัยของเด็กไทยซึ่ง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือนิทานและการเล่านิทานซึ่งเป็นตัวแบบในการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้ดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 หนังสือนิทานเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย หลังการใช้หนังสือนิทานดีกว่าก่อนการใช้หนังสือนิทาน

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลในการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย คือผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตำแหน่งเป็นผู้ชำนาญการด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 3 ท่านดังนี้

1. อาจารย์จุฑาทิพย์ โอบอ้อม อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. นางกรรณิการ์ เชื้อนแก้ว สาขาปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ออกฮู สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวาเลย์
3. นางปิยะนุช แพเมือง สาขาปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวาเลย์เหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวาเลย์

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้ององค์ประกอบหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขั้นตอนในการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านสังคมเรื่องการมีวินัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดแหล่งข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมด้านการมีวินัยและหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ในการประพจน์ปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มาใช้ในการสร้างหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

2. ดำเนินการสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิจัย โดย

ขั้นที่ 1 ทำการศึกษาข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการมีวินัยในการรับประทานอาหารของเด็กปฐมวัย และศึกษาหนังสือส่งเสริมการมีวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยยึดให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย มีมารยาท และปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ทำการอ่านข้อค้นพบของงานวิจัยให้เข้าใจ แล้วทำการเรียบเรียงสาระสำคัญของข้อค้นพบด้วยกัน

ขั้นที่ 3 นำเสนอผลการวิจัยซึ่งเป็นผลจากการสังเคราะห์ข้อค้นพบ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นหนังสือนิทานส่งเสริมวินัยในการรับประทานอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม คือเรื่องหนูดีเด็กดี

3. นำหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องขององค์ประกอบของหนังสือส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC)

4. ปรับปรุงหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำหนังสือนิทานการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ไปใช้กับเด็กปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ออกฮู จำนวน ๑๖ คน ที่เรียนระดับปฐมวัย ปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. หนังสือนิทานส่งเสริมวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม
2. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องของหนังสือนิทานการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยผู้รายงานได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1. นำแบบประเมินความคิดเห็นด้านความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้เชี่ยวชาญตอบ มาตรวจสอบความสมบูรณ์
2. นำแบบประเมินมาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531, หน้า 124)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญหาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency = IOC)

$$IOC = R \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็น

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยแน่ใจว่า องค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกัน

0 คะแนน เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยไม่แน่ใจว่า องค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกัน

-1 คะแนน เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยแน่ใจว่า องค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่มีความสอดคล้องกัน

3. นำผลจากการให้คะแนนมาทำการวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง องค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ของ โรวินลลี (Rovinelli) และ แฮมเบิลตัน (R.K.Hambleton) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531, หน้า 124)

4. นำค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 หน้า 124)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50	องค์ประกอบของหนังสือส่งเสริมการมีวินัย สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกันอย่างแท้จริง
น้อยกว่า 0.50	องค์ประกอบของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัย สำหรับเด็กปฐมวัย ไม่มีความสอดคล้องกัน

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

การสอนโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ ได้จาก การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยเลือกเด็กปฐมวัยปีที่ 1 ปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ออกฮู จำนวน 16 คน ที่เรียนระดับปฐมวัย ปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อน –หลังจากการใช้หนังสือส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย คือ ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยแบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ใช้กลุ่มเดียวทดสอบก่อน - หลัง (One – Group Pretest- Posttest Design) ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (รัตนะ บัวสนธิ, 2551, หน้า 65) แสดงดังนี้

$$Gr_1 = O_1 \quad T \quad O_2$$

เมื่อ Gr_1 แทน กลุ่มหนึ่ง

O_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

T แทน การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

O_2 แทน การวัดผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

การดำเนินการทดลอง

1. ประเมินจากแบบทดสอบเรื่องการมีวินัยในการรับประทานอาหาร
2. สังเกตการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร.
3. วัดผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย ปีที่ 2 จำนวน จำนวน 16 คน ก่อนทำการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กจำนวน 1 เรื่อง
4. ผู้รายงานได้ทำการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยตัวผู้รายงานเอง ช่วงเวลาที่ใช้นี้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

5. ผู้รายงานดำเนินการจัดประสบการณ์และประเมินผลพัฒนาการด้านการมีวินัยที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์จากหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองกับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้วัดผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบทดสอบพัฒนาการด้านการมีวินัยชุดเดียวกันกับแบบทดสอบพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อนการใช้หนังสือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการทดลองได้แก่

1. หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม
2. แผนการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้น จำนวน 1 แผนการจัดประสบการณ์
3. แบบทดสอบความรู้การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง
4. แบบสังเกตพฤติกรรมการรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. นำคำตอบจากแบบประเมินผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย มาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด
2. นำคะแนนของเด็กปฐมวัยทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบแบบประเมินผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย ด้วยการทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลัง การทดลองโดยใช้สูตร t-test Dependent
4. เปรียบเทียบผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของผลการพัฒนาการด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย

1. ค่าเฉลี่ย (ลัวัน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 73-79)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน

$(\sum X)^2$ แทน กำลังสองของผลรวมของคะแนน

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

$$E.I. = \frac{\sum X_{posttest} - \sum X_{pretest}}{(N)(A) - \sum X_{pretest}} \times 100$$

เมื่อ E.I. = ดัชนีประสิทธิผล

$\sum_{posttests}$ = ผลรวมของคะแนนก่อนการทดลองใช้นวัตกรรม

$\sum_{pretests}$ = ผลรวมของคะแนนหลังการทดลองใช้นวัตกรรม

N = จำนวนนักเรียน

A = คะแนนเต็มของแบบทดสอบ

4. t-test แบบ Dependent (ฉ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

เมื่อ D คือ ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N คือ จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสู ตำบลวาลย์ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ผู้รายงาน

มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอเสนอผลการพัฒนา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

การตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการพัฒนาผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3ท่าน เป็นผู้ประเมินความสอดคล้องระหว่างผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย และประสิทธิภาพของผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนนำไปทดลองใช้แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการขอความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง
---------------------	-----------------------

1. การจัดรูปเล่ม	
1.1 การออกแบบสวยงาม ดึงดูดความสนใจ	1.00
1.2 กระดาษที่ใช้คงทนถาวร เหมาะสม	1.00
1.3 จำนวนหน้าเหมาะสม	1.00
1.4 การเข้าเล่มมีความคงทน ถาวรเหมาะสม	1.00
1.5 ขนาดของหนังสือนิทานพอเหมาะ จับถือสะดวก	1.00
2.การจัดภาพ	
2.2 ลักษณะของภาพประกอบมีความสวยงามเหมาะสม	1.00
2.3 ภาพแต่ละตอนมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน	1.00
2.4 การแบ่งกรอบของภาพแต่ละภาพ จัดได้เหมาะสม	1.00
2.5 การจัดภาพเป็นระเบียบเรียบร้อย	1.00
2.6 บุคลิกตัวละครเหมาะสม	1.00
3. การดำเนินเรื่อง	
3.1 การลำดับเรื่องมีความต่อเนื่อง	1.00
3.2 ตัวละครมีความเหมาะสมกับเรื่อง	1.00
3.3 การดำเนินเรื่องน่าติดตามโดยตลอด	1.00
3.4 ลำดับภาพแต่ละภาพมีความต่อเนื่อง	1.00
4. เนื้อหาของเรื่อง	
4.1 เนื้อเรื่องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00
4.2 เนื้อเรื่องให้ความเพลิดเพลิน	1.00
4.3 สาระของเรื่องมีประโยชน์ต่อผู้เรียน	1.00

4.4 บทสรุปของเรื่องให้ข้อคิดน่าสนใจ	1.00
4.5 การนำประโยชน์จากนิทานไปใช้ได้	1.00
5. การใช้ภาษา	
5.1 ตัวหนังสือมีความชัดเจน อ่านง่าย	1.00
5.2 จำนวนภาษาสุภาพ เหมาะสมกับผู้เรียน	1.00
5.3 ความยาวของเนื้อเรื่องมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	1.00
5.4 ชื่อเรื่องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง	1.00
5.5 ระดับความยากง่าย ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00
แบบทดสอบวัดความรู้การมีวินัยในการรับประทานอาหาร	

จากตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาความสอดคล้องของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00 หรือเท่ากับ ร้อยละ 100 ซึ่งแสดงว่า หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานได้ทำการทดลองใช้หนังสือนิทานนี้กับเด็กปฐมวัย ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ชื่อ-สกุล	การเข้าแถว		การนั่ง เรียบร้อย		ไม่ส่งเสียงดัง		มารยาทการ รับประทานอาหาร ร่วมกับ เพื่อน		การเก็บภาชนะ หลัง รับประทานอาหาร เสร็จ		รวมคะแนน การใช้ หนังสือนิทาน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ค.ช.พิภพ	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	3	5
ค.ช.รามเมฆ	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.อุทิศ	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	5
ค.ช.สาธิต	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	4
ค.ช.ราชัน	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.ณรงค์วิทย์	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	4
ค.ช.ธนวัฒน์	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4
ค.ช.บุญญาวดี	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.วีรพงษ์	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	4
ค.ญ.ช่อลดดา	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ญ.ภัทริศา ชนสรณ์สกุล	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	3	5
ค.ญ.พิมพ์นารา	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	3
ค.ญ.กัญญากัศ สายชลบุปผา	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4
ค.ญ.นิจิต	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	5
ค.ญ.สาวิกา	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ญ.จิตรานุช	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
รวม	2	14	2	14	0	14	0	14	4	15	8	71
$\sum x$											8	71
$\bar{X}$											0.5	4.43
ร้อยละ											10	88.75

จากตารางที่ 2 แสดงคะแนนวัดผลความรู้ด้านการมีวินัยก่อนและหลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

$$E.I. = \frac{\sum X_{posttest} - \sum X_{pretest}}{(N)(A) - \sum X_{pretest}} \times 100$$

เมื่อ E.I. = ดัชนีประสิทธิผล

$\sum_{\text{posttests}}$ = ผลรวมของคะแนนหลังการทดลองใช้นวัตกรรม

$\sum_{\text{pretests}}$ = ผลรวมของคะแนนก่อนการทดลองใช้นวัตกรรม

N = จำนวนนักเรียน

A = คะแนนเต็มของแบบทดสอบ

$$= \frac{(71-8)}{(16 \times 5) - 8} = \frac{63}{72} \times 100 = 87.5$$

ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีความรู้ด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้การมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัย สำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการใช้	16	0.5	0.50	7.95	.00
หลังการใช้	16	4.43	0.72		

** P<.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน พบว่า ความรู้ด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญ

ชื่อ-สกุล	การเข้าแถว รอรับอาหาร	ไม่พูดเวลา รับประทานอาหาร	ไม่ รับประทานอาหาร หกเลอะ เทอะ	การ รับประทานอาหาร ร่วมกับเพื่อน	การนั่งเป็น ระเบียบ เรียบร้อย	รวม
-----------	--------------------------	------------------------------	---	--	-------------------------------------	-----

ทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 แสดงคะแนนวัดผลการพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อนและหลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ค.ช.พิภพ	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.รามเมฆ	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.อุทิศ	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.สาธิต	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.ราชัน	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	4
ค.ช.ณรงค์วิท	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.ชนวัฒน์	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.ปัญญาวัติ	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ช.วีรพงษ์	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ญ.ช่อลดดา	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4
ค.ญ.ภัทรธิดา ชนสรณ์สกุล	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	4	5
ค.ญ.พิมพ์นารา	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ญ.กัญญากัก สายชลบุปผา	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	5
ค.ญ.นิจิต	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	5
ค.ญ.สาวิกา	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	4
ค.ญ.จิตรานูช	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4
รวม	2	16	0	14	1	14	1	16	1	16	5	76
$\sum X$											5	76
$\bar{X}$											0.31	4.75
ร้อยละ											6.25	95

การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

$$E.I. = \frac{\sum X_{posttest} - \sum X_{pretest}}{(N)(A) - \sum X_{pretest}} \times 100$$

เมื่อ $E.I.$ = ดัชนีประสิทธิผล

$$\sum_{\text{posttests}} = \text{ผลรวมของคะแนนหลังการทดลองใช้นวัตกรรม}$$

$$\sum_{\text{pretests}} = \text{ผลรวมของคะแนนก่อนการทดลองใช้นวัตกรรม}$$

$$N = \text{จำนวนนักเรียน}$$

$$A = \text{คะแนนเต็มของแบบทดสอบ}$$

$$= \frac{(71-8)}{(16 \times 5) - 8} = \frac{63}{72} \times 100 = 87.5$$

ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีพฤติกรรมด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการใช้	16	0.3	0.24	18.44	.00
หลังการใช้	16	4.75	1.80		

** P<.01

จากตารางที่ 6 แสดงคะแนนวัดผลจิตพิสัยด้านการมีวินัยก่อนและหลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ชื่อ-สกุล	ยิ้มแย้มแจ่มใส		อารมณ์ดี มีความสุข		การรู้จักการรอคอย		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ค.ช.พิภพ	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.รามเมฆ	0	1	0	1	0	0	0	2
ค.ช.อุทิศ	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.สาธิต	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.ราชัน	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.ณรงก์วิท	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.ธนวัฒน์	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ช.บุญญาวดี	1	1	1	1	0	1	2	3
ค.ช.วีรพงษ์	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ญ.ช่อลดดา	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ญ.ภัทรธิดา ชนสรณ์สกุล	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ญ.พิมพ์นารา	1	1	1	1	0	1	2	3
ค.ญ.กัญญาภัก สายชลนุปลา	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ญ.นิจิต	0	1	0	1	0	1	0	3
ค.ญ.สาวิกา	0	0	0	1	0	1	0	2
ค.ญ.จิตรานุช	0	1	0	1	0	0	0	2
รวม	2	15	2	16	0	14	4	45
Σx							4	45
$\bar{X}$							0.25	2.81
ร้อยละ							8.33	93.75

การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

$$E.I. = \frac{\sum X_{posttest} - \sum X_{pretest}}{(N)(A) - \sum X_{pretest}} \times 100$$

เมื่อ E.I. = ดัชนีประสิทธิผล

$\sum_{posttests}$ = ผลรวมของคะแนนหลังการทดลองใช้นวัตกรรม

$\sum_{pretests}$ = ผลรวมของคะแนนก่อนการทดลองใช้นวัตกรรม

N = จำนวนนักเรียน

A = คะแนนเต็มของแบบทดสอบ

$$= \frac{(45 - 4)}{(16 \times 3) - 4} = \frac{41}{44} \times 100 = 31.81$$

ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 31.81 หมายความว่า เด็กมีจิตพิสัยด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 31.81

ตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการใช้	16	0.25	0.68		

หลังการใช้	16	2.81	0.40	15.46	.00
------------	----	------	------	-------	-----

** P<.01

จากตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน พบว่าจิตพิสัยด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสูง ตำบลวาลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีขั้นตอนในการพัฒนาและสรุปผลการพัฒนาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการพัฒนา

1. เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

สมมติฐานของการพัฒนา

1. หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยหลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการ

ผู้รายงานดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการวิจัย แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ แหล่งข้อมูลได้จาก ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตำแหน่งเป็นครูผู้ดูแลเด็กและอาจารย์มหาวิทยาลัย ด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ใช้ในการทดลองได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

(Purposive Random Sampling) โดยเลือกเด็กปฐมวัย ปีที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่อกสู ตำบลวาลย์ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ระดับปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ทั้งนี้มีเด็กปฐมวัย ปีที่ 2 ของโรงเรียนเพียง 1 ห้องเรียน แบบแผนการทดลองครั้งนี้ ใช้กลุ่มเดียวทดสอบก่อน - หลัง (One – Group Pretest- Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการมีวินัยของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที่

สรุปผลการพัฒนา

1. การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ

1.1 การพิจารณาความเหมาะสมของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 1.00

1.2 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีความรู้ด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

1.3 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 87.5 หมายความว่า เด็กมีพฤติกรรมด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 87.5

1.4 ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 31.81 หมายความว่า เด็กมีจิตพิสัยด้านการมีวินัยจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 31.81

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 แสดงผลการเปรียบเทียบจิตพิสัยด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน พบว่าจิตพิสัยด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2.2แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัย
สำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน พบว่า ความรู้ด้านการมีวินัยหลังการ
ใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01

2.3แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการมีวินัยก่อน-หลังจากการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัย
สำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 คน พบว่า พฤติกรรมด้านการมีวินัยหลัง
การใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสืออย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถอภิปรายผลการพัฒนาได้
ดังนี้

1. การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพ จากการ
พิจารณาความเหมาะสมของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พัฒนาได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ท่านที่
ทำการสอนเด็กปฐมวัยที่พบกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยตรง และผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือ
หลักสูตร คู่มือครู เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงดำเนินการเขียนโครงร่างของแผนการจัดการ
เรียนรู้ และหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยเด็กปฐมวัย ซึ่งในการหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริม
การมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 เล่ม เป็นเพราะในกระบวนการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมี
วินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานมีการแก้ไขข้อบกพร่องอยู่ตลอดเวลา ทั้งในการแก้ไขตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นสอดคล้องกับ
ประกาศของกรมวิชาการการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่มีความสุขสมบูรณ์ และมีการเตรียมความพร้อมในด้านพัฒนาการทั้ง 4
ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม
และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตามพัฒนาการเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใน
บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก การเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสอดคล้อง
กับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้นได้มีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปีเพื่อปู

พื้นฐานในการเลี้ยงดูเด็กที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ดังนั้น การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาการให้กับเด็กในช่วงนี้จึงมีความสำคัญมาก จะเห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญ ครูควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในการจัดกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนตามอายุและประสบการณ์ของเด็ก(กรมวิชาการ 2546)มาใช้ในการสร้างเนื้อหาของหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541, หน้า 2 - 10) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก ประคอง นิมมานเหมินทร์(2550 , หน้า 9)ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องที่เล่ากันต่อๆ มาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทอง ปลาบู่ทอง หรือโสนน้อยเรือนงาม มีการเล่าสู่กันฟังจากปู่ย่าตายายของเรา พ่อแม่ของเรารวมทั้งตัวเราเอง ไปจนถึงลูกหลานเหลนโหลนของเรา เป็นทอดๆ กันไปรุ่นแล้วรุ่นเล่า บางครั้งก็แพร่กระจายจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง เช่น นิทานเรื่องสังข์ทองอาจมีหลายสำนวนแล้วแต่ความทรงจำ ความเชื่อ อารมณ์ของผู้เล่าและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นจากความหมายของนิทานดังกล่าว ซึ่งประโยชน์ของนิทานมีมากมาย เช่น

- 1.นิทานช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิดและช่างสังเกต ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างเด็กให้มีความมั่นใจ กล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควร ถูกที่และถูกเวลา
- 2.นิทานทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้านภาษา การที่เด็กได้ฟังเสียงที่ได้ยิน จะทำให้รู้จักคำ ความหมายของคำ รู้จักประโยคและความหมายของประโยค เป็นการปูพื้นฐานทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนให้กับเด็ก
- 3.นิทานกระตุ้นจินตนาการของเด็ก นำเสียงที่พ่อแม่เล่านิทานให้เด็กฟังจะช่วยเสริมสร้างจินตนาการ การเล่านิทานบ่อยๆ จะทำให้เด็กได้ฝึกการสร้างสรรคจินตนาการที่แปลกใหม่ กว้างไกล ไร้ขอบเขต
- 4.นิทานช่วยบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก นิทานส่วนใหญ่จะสอดแทรกคุณธรรม ทักษะชีวิต และข้อคิดดีๆไว้ในเนื้อเรื่องหรือตอนท้ายของเรื่องทำให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณงามความดี และสิ่งเหล่านี้จะติดตัวลูกไปจนกระทั่งเติบโต
- 5.นิทานเสริมสร้างสมาธิ ช่วงเวลาของการฟังนิทานเด็กจะตั้งใจฟังอย่างใจจดใจจ่อ หากพ่อแม่เลือกนิทานได้เหมาะสมกับช่วงวัย ก็จะทำให้ลูกเข้าใจเรื่องราวของนิทาน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 6.นิทานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ช่วงเวลาดีๆที่พ่อแม่เล่านิทานให้ลูกฟัง จะเป็นช่วงเวลาแห่งความรักและความอบอุ่นเป็นการเสริมสร้างสายใยความผูกพันอันดีระหว่างพ่อแม่ลูก กิจกรรมเล่านิทาน

ส่งเสริมพฤติกรรมที่มีระเบียบ การประพฤติและการปฏิบัติตนในสังคม การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน มาบูรณาการเป็นส่วนประกอบของการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้น จึงทำให้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยนี้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยพบว่า ผลพฤติกรรมด้านการมีวินัยหลังการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย สูงกว่า ก่อนการใช้หนังสือนิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้รายงานมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ควรนำหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้นไปใช้ในการพัฒนาการมีวินัยให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ครูผู้สอนควรเตรียมหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เพียงพอสำหรับเด็กปฐมวัย และผู้สอนเด็กปฐมวัยคนอื่นจะได้นำนวัตกรรมนี้ไปใช้สอนต่อไป

1.3 ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย เพื่อวินิจฉัยว่า เด็กมีพฤติกรรมด้านการมีวินัยที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์หรือไม่ อย่างไร และจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในการแก้ไข หรือส่งเสริมด้านการมีวินัยของเด็กต่อไป 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยควบคู่กับการจัดประสบการณ์อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการมีวินัยด้านอื่นที่จำเป็นสำหรับเด็ก โดยใช้กระบวนการในการวิจัยเช่นเดียวกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู ได้สร้างหนังสือนิทานส่งเสริมการมีวินัยขึ้นมาประกอบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้วิชาอื่น ๆ เพื่อจะช่วยรณรงค์เสริมสร้างการมีวินัยของเด็กในวัยอื่น ๆ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสมฤทัย อธิเดชรุ่งเรือง

เกิดวันที่ 18 ธันวาคม 2533 อายุ 28 ปี

ศาสนาพุทธ

ที่อยู่ 89 หมู่ 5 ต.วาเล่ย์ อ.พบบพระ จ.ตาก 63160

เบอร์โทรศัพท์ 089-6430556

